

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1932.

Första kammaren.

Nr 24.

Tisdagen den 5 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag före kl. 2 e. m. utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 på aftonen.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § förordningen den 4 oktober 1929 (nr 307) angående tullrestitution; och

nr 92, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker, m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Enhörnings* motion, nr 347, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsförvärv av Härnösands—Sollefteå järnväg m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:

nr 348, av herr *Frändén*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m.; och

nr 349, av herrar *Linders* och *Löfvander*, i samma ämne.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets utlåtanden nr 15 och 16.

Föredrogs bankoutskottets utlåtande nr 22, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående stöd åt Skandinaviska kreditaktiebolaget m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.*

I en till riksdagen avlåten, den 31 mars 1932 dagtecknad proposition nr 248, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att

dels, på i huvudsak de av chefen för finansdepartementet i berörda statsrådsprotokoll angivna villkor, å statens vägnar teckna och erlägga likvid för förlagsbevis i Skandinaviska kreditaktiebolaget till belopp av 100 miljoner kro-

Ang. stöd åt Skandinaviska kreditaktiebolaget. nor ävensom lämna samma bolag lån intill sammanlagt belopp av 115 miljoner kronor,

(Forts.) dels ock ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp av 30 miljoner kronor att i enlighet med vad av departementschefen föreslagits användas för lånande av stöd åt svenska kreditinrättningar, som på grund av rådande krisläge kunde befinnas vara i behov därav.

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma väckta motioner, nämligen motionen i första kammaren nr 346, av herr Björnsson m. fl., samt motionen i andra kammaren nr 509, av herr Magnusson i Skövde.

I den förra motionen hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att, vid upprättandet av avtal med Skandinaviska kreditaktiebolaget om stödaktionen, staten skulle betinga sig, att riksgäldskontoret skulle äga utse direktörer i banken vid sidan av de av bolagsstämman eller styrelsen utsedda direktörerna med befogenhet att kunna förhindra åtgärder, vilka icke överensstämde med det allmännas intresse eller kunde äventyra bankens soliditet.

I den senare motionen hade hemställts, att riksdagen såsom villkor för bifall till det av Kungl. Maj:t i proposition nr 248 föreslagna stödet åt Skandinaviska kreditaktiebolaget skulle föreskriva, att, intill dess av staten försträckta belopp till statsverket återbetalats eller det efter senare prövning och beslut av Konung och riksdag annorlunda prövades skäligt, någon utdelning å aktier i Skandinaviska kreditaktiebolaget icke skulle få äga rum.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet dels anmält, att utskottet ämnade längre fram under riksdagen avgiva särskilt utlåtande i anledning av det i propositionen innefattade förslaget om ställande till Kungl. Maj:ts förfogande av ett belopp av 30 miljoner kronor att användas för eventuellt behöfligt stöd åt vissa kreditinrättningar, dels ock på anförda skäl hemställt, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i vad densamma nu vore föremål för prövning, och med avslag å de i ämnet väckta motionerna I: 346 och II: 509, måtte bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att å statens vägnar teckna och erlagga likvid för förlagsbevis i Skandinaviska kreditaktiebolaget till belopp av 100 miljoner kronor ävensom lämna samma bolag lån intill sammanlagt belopp av 115 miljoner kronor, allt på i huvudsak följande villkor:

1. Förlagsbevisen å tillhoppa 100 miljoner kronor skola löpa med 5.5 procent ränta. Förlagslånet skall hava samma rätt som bankens 5.5 procent förlagslån av år 1925. Förlagsbevisen, som i den mån så finnes lämpligt må av riksgäldskontoret försälas, skola vara till fullo inlösta senast den 15 juni 1940. Skandinaviska kreditaktiebolaget är berättigat att, i den mån lånet alltjämt befinner sig i riksgäldskontorets ägo, när som helst inlösa större eller mindre del därav. Därest avbetalning verkställs å 1925 års förlagslån, skall samtidigt minst samma belopp i riksgäldskontoret tillhöriga förlagsbevis av det nya lånet inlösas.

2. Å omförmälda lån å intill 115 miljoner kronor skall ränta utgå efter en räntefot, som med en procent överstiger riksbankens officiella diskonto för växlar på högst tre månader, dock lägst efter 5.5 procent. För lånet pantförskrivas vissa i riksbanken nu belånade eller andra likvärdiga förbindelser å motsvarande belopp med tillhörande säkerheter.

Lånet är amorteringsfritt under åren 1932 och 1933. Varje följande år amorteras en tiondel av ursprungliga beloppet, med rätt för Skandinaviska kreditaktiebolaget att när som helst inbetala hela lånet eller göra större avbetalningar än som sålunda stipulerats.

3. Under punkterna 1) och 2) angivna belopp utbetalas under villkor, att ett antal svenska affärsbanker på depositions- eller kapitalräkning hos Skandinaviska kreditaktiebolaget insätta ett belopp av tillhopa 40 miljoner kronor, bundet på ett år, varvid förutsättningen är, att minst halva beloppet kommer att kvarstå ytterligare ett år.

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

4. Så länge riksgäldskontoret innehar någon del av det under punkten 1) omnämnda förlagslånet eller det under punkten 2) omförmälda lånet ej är till fullo guldset, äger Skandinaviska kreditaktiebolaget icke till sina aktieägare utdela mer än högst 5.5 procent eller, med avrundning uppåt, 8 kronor per aktie. För året 1931 må ej någon utdelning lämnas.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herrar *C. E. Svensson, Ström* i Lidköping, *Möller, Bäcklund, Lovén* och *Wigforss* ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen, i anledning av dels Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i vad densamma nu vore föremål för prövning, dels ock de i ämnet väckta motionerna I: 346 och II: 509, måtte bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att å statens vägnar teckna och erlägga likvid för förlagsbevis i Skandinaviska kreditaktiebolaget till belopp av 100 miljoner kronor ävensom lämna samma bolag lån intill sammanlagt belopp av 115 miljoner kronor, allt på i huvudsak de villkor, som i reservationen finnes angivna under fem särskilda, med 1—5 betecknade punkter. Av ifrågakvarande punkter voro de med 1—3 betecknade likalydande med motsvarande punkter i utskottets hemställan, medan punkterna 4 och 5 hade följande lydelse:

4. Så länge riksgäldskontoret innehar någon del av det under punkt 1) omnämnda förlagslånet eller det under punkt 2) omförmälda lånet ej är till fullo guldset, äger riksgäldskontoret utse en jourhavande direktör i Skandinaviska kreditaktiebolaget. Denne skall hava att kontinuerligt följa och kontrollera bolagets verksamhet samt till riksgäldskontoret avgiva rapporter över bolagets ställning. Han skall ägna särskild uppmärksamhet åt boksluts uppgörande och därvid tillse, att erforderliga avskrivningar äga rum.

5. Så länge riksgäldskontoret innehar någon del av det under punkten 1) omnämnda förlagslånet eller det under punkten 2) omförmälda lånet ej är till fullo guldset, äger Skandinaviska kreditaktiebolaget icke till sina aktieägare verkställa utdelning med mindre den i punkt 4) omnämnda jourhavande direktören tillstyrkt utdelningen. För år 1931 må ej någon utdelning lämnas.

Dessutom hade reservation avgivits av herrar *Stendahl, Johansson* i Friggeråker och *Ryberg*, vilka ansett den föreslagna försträckningen å 100 miljoner kronor böra lämnas i sådan form, att staten för densamma erhöles bättre rätt till betalning ur bolagets tillgångar än innehavarna av bolagets förlagsbevis av år 1925.

Utskottets anmälan.

Lades till handlingarna.

Utskottets hemställan.

Herr **Svensson, Carl**: Herr talman, mina herrar! Bankoutskottet har försökt att bedöma det föreliggande ärendet och den föreliggande situationen så kallt och så lidelsefritt som möjligt och har också bemödat sig om att i sitt utlåtande giva endast en strängt saklig framställning. Det har också bemödat sig om måttfullhet i utläggningen av saken. Situationen kunde givetvis eljest inbjuda till utläggningar i olika avseenden och åt olika håll. Jag skall också söka fatta mig mycket kort, då jag nu ber att få göra några kommentarer till utskot-

Ang. s öd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

tets utlåtande och med några ord motivera särskilt den reservation, som jag och några andra ledamöter av utskottet knutit till utskottets utlåtande.

Utskottet har, i likhet med Kungl. Maj:t, funnit det vara ett allmänt intresse att genom statens inskridande bispringa Skandinaviska banken i de svårigheter, i vilka banken kommit genom sina betydande engagemang i Kreuger-koncernen. Utskottet har också funnit den av Kungl. Maj:t föreslagna stöd-aktionen i avseende på storleken väl avpassad med hänsyn till de nu föreliggande förhållandena.

I avseende på de villkor, som skulle knytas till statens stödaktion, äro meningarna inom utskottet på vissa punkter delade. Sålunda ha i avseende på det ifrågasatta förlagslånet å 100 miljoner kronor röster höjts för att detta lån skulle givas en prioriterad ställning i förhållande till bankens tidigare förlagslån. Utskottets överbärande majoritet har emellertid stannat vid att förorda Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt, vilket innebär, att det nya förlagslånet jämföras med det gamla. Utskottet har föranletts till detta beslut dels av framförda juridiska synpunkter, dels av betänkligheter i avseende på den psykologiska verkan, som skulle uppstå av att de gamla förlagsbevisen undanträngdes från ställningen i prioritetsavseende närmast efter insättningarna. Det kanske mest avgörande skälet har emellertid varit, att det under utskottets handläggning av ärendet icke varit möjligt att finna en form, som kunde anses fullt trygghet och fullt tillfredsställande för någon annan anordning än den av Kungl. Maj:t föreslagna. Reservanterna på denna punkt, herrar Stendahl m. fl., ha ju icke heller någon annan form för realiserandet av denna tanke att föreslå.

Jag övergår till den andra enligt min uppfattning väsentligt viktigare meningsskiljaktighet, som kommit till uttryck genom den av mig m. fl. vid betänkandet fogade reservationen. Vi, som stå bakom denna reservation, anse det vara av den utomordentligaste betydelse, att det vid stödaktionen knytes villkor om en effektiv kontroll över bankens verksamhet. Vi ha därför föreslagit, att staten skall ha, så länge banken har denna stödförbindelse från statens sida, en observatör i banken med rättighet och skyldighet att kontinuerligt, dagligen följa bankens verksamhet och utveckling. Vi ha efter mönster från tobaksmonopolet och vin- och spritcentralen, där en sådan anordning tidigare ägt bestånd, kallat denna observatör för jourhavande direktör. Hans uppgift skulle vara att utöva kontroll över bankens verksamhet i de stora huvudragen och hålla sin uppdragsgivare staten genom riksgäldskontoret å jour med verksamheten och utvecklingen inom banken. Det är enligt vår mening nödvändigt, att staten, då den skall så djupt och för så lång tid engagera sig i banken, kräver och påtager sig en alldeles särskild kontroll, att staten icke uraktlåter att skaffa sig, i den mån det är möjligt, garantier för att banken kommer att skötas på ett försiktigt och lämpligt sätt. Visserligen får man väl anse det vara fullkomligt självklart, att den nuvarande verkställande ledningen i Skandinaviska banken kommer att ersättas med en annan ledning och att det således i detta avseende ej stannar vid den förändring, som omtalas i dagens tidningar. Och visserligen kan man väl ha anledning att förmoda och hoppas, att banken därvid skall få en ledning, som är mindre spekulativt inriktad, än den nuvarande ledningen synes ha varit, men icke dess mindre är en särskild kontroll över banken nödvändig. Jag återupprepar detta med hänsyn till de allmänna och statliga intressen, som bli knutna till densamma. Våra mycket energiska framställningar på denna punkt inom utskottet hava lett till att majoriteten funnit sig böra förorda åtgärder för en effektivare kontroll från bankinspektionens sida över bankväsendet överhuvud i landet. Vi ha för vår del intet att erinra mot detta. Tvärtom, även vi anse, att den nuvarande uppsikten över bankerna icke är och icke kan vara fullt effektiv.

Enligt en av bankinspektören i utskottet lämnad uppgift förslå icke inspektionens arbetskrafter till en genomgång av storbankernas portföljer mer än vartannat eller vart tredje år. I övrigt får inspektionen sköta sin uppgift genom att i efterhand granska sifferuppgifter om verksamheten. Detta är ej tillfredsställande, särskilt i tider som de nuvarande, och det är därför även ur vår synpunkt särdeles viktigt, att tillfället toges i akt till att göra bankinspektionen effektivare genom tillförandet av mera arbetskrafter och möjligen också genom de ändringar i instruktionen och andra författningar, som kunna vara nödvändiga, för att inspektionen skall kunna bli mer effektiv. Det synes emellertid oss fullkomligt säkert, att även om framstöten nu kommer att leda till någon effektivisering av bank- och fondinspektionen, kommer den icke att möjliggöra denna uppsikt, som borde vara oeftergivlig i detta särskilda fall i fråga om ett företag, till vars förfogande på ett bräde staten ställer ett kapital av bortåt en kvarts miljard kronor. Den av oss föreslagna åtgärden måste efter vår mening betecknas såsom ett minimum av vad som bör och måste krävas i detta sammanhang. Det är ett mycket moderat och modifierat krav, och jag tror för min del, att riksdagen skulle handla klokt nu och för framtiden, om den icke avvisade det förslag, som innefattas i vår reservation.

Jag lovade, att för min del fatta mig kort, och jag skall icke nu säga mera. Jag slutar med att hemställa, att kammaren måtte fatta beslut i överensstämmelse med den av mig m. fl. vid betänkandet fogade reservationen.

Hans excellens herr statsministern **Ekman**: Jag anhåller först att få till bankutskottet uttala regeringens tillfredsställelse med den på en gång snabba och, enligt vad jag har anledning tro, ingående behandling, som utskottet ägnat den nu föredragna propositionen, liksom också min tillfredsställelse i allt väsentligt över det slut, vartill utskottet kommit. I det stora hela skiljer sig utskottets hemställan ifrån Kungl. Maj:ts proposition egentligen endast däri, att i fråga om räntesatsen på de 115 miljoner kronor, som skulle lånas mot vissa säkerheter, den därvid bestämda räntan, som i propositionen upptagits till fixerad siffra, $5\frac{1}{2}$ procent, av utskottet satts så, att räntan för ifrågavarande lån skall utgå efter en räntefot, som med en procent överstiger riksbankens vid varje tidpunkt gällande officiella diskonto för växlar på högst 3 månader, dock lägst efter $5\frac{1}{2}$ procent. Under de delar av den förestående tidsperioden, då riksbankens diskontoränta är $4\frac{1}{2}$ procent eller därunder, bli alltså utskottets villkor desamma som de av Kungl. Maj:t föreslagna. Skulle däremot den officiella diskontoräntesatsen bli högre, kommer enligt utskottets förslag den högre procenten att utgå. Jag vågar göra gällande, att det kan anföras goda skäl för den ståndpunkt, som Kungl. Maj:t intagit, och jag tror knappast, att tillfälliga stegringar i riksbankens räntesatser under en så lång ränteperiod, som här ifrågasatts, bort influera på och tillfälligt stegra den ränta, som enligt propositionen skulle utgå, men å andra sidan finner jag då avvikelser från propositionen icke är större ej anledning att motsätta mig det förslag, som utskottet framställt, utan finner detta vara för regeringen acceptabelt.

Vad beträffar den av utskottet uttalade tanken på en undersökning av bankinspektionens effektivitet och vad därmed sammanhänger, vill jag säga, att jag finner också denna tanke och dess framförande i detta sammanhang naturligt och berättigat, och jag är övertygad om att Kungl. Maj:t kommer att söka utföra den uppgift, som utskottet här velat lämna åt Kungl. Maj:t. Jag är också övertygad, att det kommer att ske, alldeles oberoende av vilka som i det fallet ha att träffa avgörandet å Kungl. Maj:ts vägnar.

Jag har sålunda i sak ingen erinran att göra mot utskottets hemställan. Jag

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

ber dock att i fråga om motiveringen få till utskottet göra en förfrågan, vad innebörden är på en punkt i denna motivering. Å sid. 9 talar man om nödvändigheten av förstärkt kontroll och ger anvisning därom till Kungl. Maj:t, och man förutsätter, att redan under innevarande år eventuellt förslag skulle kunna föreläggas riksdagen. Så fortsätter utskottet: »I den mån särskild kontroll påkallas beträffande kreditinstitut, som erhållit försträckning genom statliga organ, torde det kunna ankomma på dessa organ att avvägbringa sådan särskild kontroll.» Jag blir på grund av det som sagts i motiveringen ej på det klara med vad man i det fallet menar med »försträckning». Menar man med »försträckning» enbart sådana fall som det nu föreliggande, där riksgäldskontoret kommer att genom särskilda beslut försträcka ett visst institut medel eller eventuellt liknande försträckningar, som kunna tänkas komma till stånd på grund av den del av propositionen, som ännu ej blivit slutbehandlad? Eller menar man med försträckning här också riksbankens diskontering ifrån vissa kreditinstitut av växlar — den vanliga diskonteringen? Det förefaller mig, som om det kunde bli beroende på vad man menar med försträckning, i vilken omfattning utskottets anvisningar om att särskild kontroll skulle avvägbringas genom sådana statliga organ, som lämna försträckning, skola gälla. Och därför förefaller det mig önskvärt, om man från utskottets sida ville precisera sin mening beträffande motiverings innebörd på denna punkt av utskottets utlåtande.

Jag har som sagt, herr talman, i övrigt ingen annan önskan att framställa än att kammarens beslut måtte utfalla i överensstämmelse med utskottets hemställan.

Herr Trygger: Herr talman, mina herrar! Det är säkerligen med verkliga bekymmer, som vi alla emottagit Kungl. Maj:ts proposition och det betänkande, som bankoutskottet överlämnat till kamrarna. Detta betänkande slår fast den genomgripande förändring, som skett i Sveriges ekonomiska och finansiella situation. Sedan vi lyckligen genomgått krigstiden och sedermera även övervunnit fredskrisen, inträdde för vårt näringsliv en uppsvingperiod, som kulminerade under år 1929. Vår ekonomiska ställning hade därigenom blivit så stark, att vi ej saknade anledning antaga, att i utlandet inträdda försämrade konjunkturer icke skulle vara i stånd att i det väsentliga rubba styrkan av vår nationella hushållning. De år, som senast förflutit, ha dock på ett otvetydigt sätt ådagalagt folkens solidaritet inom världsekonomin, och särskilt under sista tiden ha tunga och mörka moln lagt sig över vår ekonomiska och finansiella framtid. Orsakerna härtill äro flera. Åtskilliga bland dem bottna i den allmänna depression, som svept in över hela världen. Andra ha sin rot i ogynnsamma förhållanden, som i en alldeles särskild grad träffat våra viktigaste exportnäringar. Ganska naturligt var under sådana förhållanden, att strävanden inriktades på att möta de förra depressionsanledningarna och därigenom även åstadkomma bättring i de senare, genom att vi sökte bidraga efter vår förmåga i de stödaktioner till förmån för vissa andra länders näringsliv, som från åtskilliga håll sattes i gång. Emellertid har den mentalitet, som världskriget lämnat efter sig, liksom de olyckliga världsfrederna ännu i den dag som är visat sig starkare än de hjälpaktioner, som kunnat komma till stånd. Och vad oss särskilt beträffar, ha vi otvivelaktigt förlyft oss vid försöket att ställa kapital till förfogande för saneringen av andra staters finansiella och ekonomiska förhållanden.

I sistnämnda avseende har den s. k. Kreugerkoncernen spelat en ödesdiger roll. Utgången från en riktig, ja i åtskilligt genial tanke, har denna koncern undan för undan lämnat sitt ursprungliga program och urartat till en sammanhangslös skapelse, som till sist störtat ihop. Det är icke efterklökhet, som tager sig uttryck i detta mitt påstående, utan en undan för undan alltmer befastad

övertygelse, att resultatet förr eller senare skulle bli det, som nu sprider sorg över allt Sveriges land. Våra finansiella resurser ha enligt min mening icke varit tillräckliga för att hålla uppe en koncern av en så gigantisk omfattning. Redan genom att företaget var svenskt löpte vi risken, att det, såsom skett, blev Sverige, som fick bottenkrupa sina disponibla tillgångar för att hålla företaget vid makt. Detta utan att lyckas, ja, utan att kunna lyckas. Resultatet ligger nu inför våra ögon. En av våra största och mest aktade banker har blivit illikvid genom sitt intima samarbete med Kreugerkoncernen, och detta trots att den svenska riksbanken gjort insatser, som utan statens särskilda ingripande äventyrade att bringa hela vårt penningväsen i oordning. Jag anser mig icke böra vid detta tillfälle uttala något omdöme om dem, som bära ansvaret för vad som skett. Det enda, jag vill understryka, är, att hela den moderna hushållningen vilar på förtroende, och att var och en, som genom sina åtgärder äventyrar förtroendet, handlar lika lättsinnigt som den flygare, som ger sig upp i luften utan att stänga sin bränsletank. Det finnes icke något affärsföretag, för vilket förtroendet har så stor betydelse som en bank. De insatta medlen äro lämnade på relativt kort tid, men omständigheternas egen makt gör, att bankens placering av egna och anförtrödda medel i talrika fall blir visserligen ej formellt men reellt på längre tid. Likviditeten är ett uttryck för den rätta anpassningen mellan inlåningen och placeringen. Den skänker varje insättare en förvisning om att när han för egna behov önskar taga tillbaka sina insatta medel, desamma också av banken kunna göras för honom tillgängliga. För aktieägarna kan visserligen solvensen äga större betydelse än likviditeten, men för insättarna i gemen är likviditeten av avgörande vikt. Det är på den de grunda sitt förtroende. Det är likviditeten, som ger bankerna deras ställning såsom det ekonomiska livets mäktiga drivhjul. Det är därför från synpunkten av näringslivets obestriddliga behov och de många spararnas rimliga förtroendebeskrifning, som den av regeringen föreslagna stödaktionen bör bedömas. Och i likhet med utskottet hyser jag den meningen, att hjälp till likviditetens återställande hos Skandinaviska banken bör lämnas.

Vad som vore att beklaga är, om man på vederbörligt håll, *först sedan* Kreugerkoncernens sammanbrott ägt rum, med allvar sökt skaffa sig en klar och objektiv inblick i den stora koncernens verkliga ställning. Även den i affärer väl så förfarne kan svårigen tänka sig, att en förnämlig styrelse, sådan som Skandinaviska bankens, och en riksbank med riksdagens förtroendemän skulle i den omfattning, som skett, stödja och hålla uppe ett företag, vars kreditvärdighet icke efter grundlig undersökning blivit konstaterad. Det vore en underlåtenhet, som är ägnad att för vårt land medföra en ideell skada, större än den materiella.

Vad så angår det närmare innehållet i den kungl. propositionen, hyser jag fortfarande den meningen, att man borde ha valt en väg för lånet på 100 miljoner kronor, som givit staten företrädesrätt framför det nuvarande förlagslånet på samma belopp. Jag hyser vidare den uppfattningen, trots auktoriteter, som yttrat sig i motsatt riktning, att juridiskt sett något större hinder ej möter för ett förlagslån med bättre rätt än för ett sådant med samma rätt som det gamla förlagslånet. I den förhoppningen emellertid, att allt skall utveckla sig därhän, att detta problem icke blir av någon praktisk betydelse, skall jag likväl på denna punkt icke göra något särskilt yrkande.

I övrigt har jag intet att anmärka mot vad utskottet i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition föreslagit. Beträffande det i punkten 2 gjorda uttalandet om pantförskrifning för lånet på 115 miljoner kronor av »vissa i riksbanken nu belånade eller andra likvärdiga förbindelser å motsvarande belopp med tillhörande säkerheter» skulle jag dock vilja påpeka, att detta uttalande ger en rätt oklar föreställning om säkerheternas verkliga värde. I förhoppning att

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

dessas säkerheter icke innefatta några luftslott, låter jag för min del bero vid deras omdöme, som granskat säkerheterna i fråga.

Innan jag slutar, vill jag till sist erinra om, att den hos övriga banker fordrade subventionen av 40 miljoner kronors insättning med ett visst skäl kan betraktas såsom ett uttryck för den solidaritet med varandra, som våra banker känna. Jag håller dock före, att existensen av en dylik solidaritet är så uppenbar, att den ej skulle behöva demonstreras. Jag vill emellertid icke sätta mig emot detta villkor för statshjälpen. Gester ha ju blivit på modet i den nuvarande politiken. De ha dock den svagheten, att de understundom kunna leda till resultat, som icke äro avsedda.

Min förhoppning är, att vårt folk, vist av skadan, skall så småningom återvinna det sinne för realiteter, utan vilket vi ej kunna bemästra framtidens problem. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Stendahl: Herr talman! Redan vid ett tidigare tillfälle har jag i likhet med en del andra ledamöter av denna kammare såsom min uppfattning hävdad, att, i vad det avsåge de 100 miljoner kronor, som i den kungl. propositionen äro föreslagna att utlämnas mot nya förlagsbevis, dessa borde ha givits en något bättre prioritet än som i den kungl. propositionen föreslagits. Denna min uppfattning har jag icke haft någon som helst anledning att sedan frångå, vilket också framgår av den reservation, som jag jämte ett par andra ledamöter av bankoutskottet avgivit. Då jag emellertid för min del gärna vill bidra till att, utan frångående av min egen uppfattning, i största möjliga grad vid detta tillfälle åstadkomma så stor enighet som möjligt, skall jag följa den siste ärade talarens exempel och på den punkten icke göra något särskilt yrkande.

Det återstår således egentligen endast en huvudskillnad mellan de ståndpunkter, som i detta utskottsbetänkande framkommit såsom resultat av bankoutskottets överläggningar, nämligen majoritetens ståndpunkt och den, som intagits i den av herr Svensson, utskottets ärade ordförande, m. fl. avgivna reservationen.

Reservanternas talesman framhöll alldeles riktigt, att huvudpunkten i reservanternas ståndpunkt var den att det måste ovillkorligen fordras bättre kontroll än hittills för att man skulle gå med på den nu ifrågasatta hjälpaktionen, och denna kontroll hade reservanternas ansett lämpligast kunna åstadkommas, genom att man gav riksgäldsfullmäktige rätt och skyldighet att i Skandinaviska bankens ledning tillsätta en jourhavande direktör. Reservanternas talesman framhävde, att reservanternas hade fått idén därtill ifrån ett tidigare förfaringsätt, som staten hade använt, när det gällde såväl tobaksmonopolet som vin- och spritcentralen. Nu bör det i detta sammanhang erinras om att vin- och spritcentralen och tobaksmonopolet faktiskt äro statens egna företag och att det sätt, på vilket staten anser, att den bör bevaka sina intressen i sina egna företag, väl ändå inte kan åberopas för vad som kan anses vara lämpligt, då det gäller ett av staten icke ägt företag. Dessutom torde det kanske med skäl böra framhållas, att staten funnit ifrågavarande arrangemang vara så föga lämpat att användas, att staten redan avskaffat detsamma.

Trots det att verkligen ifrån båda parter sida riktigt innerliga försök gjorts för att komma till enighet, har någon enighet icke kunnat uppnås, och huvudskälet, varför majoriteten icke kunnat tillmötesgå det ifrån reservanternas sida såsom ultimatum uppställda kravet på denna punkt är det, att utskottet haft den uppfattningen, att, om man gjorde såsom reservanternas här förorda, d. v. s. tillsatte en jourhavande direktör, som de facto skulle ha blivit något slags övervakande direktör i banken, skulle denne således mycket lätt kunna ha blivit någon sorts extra, högsta rådgivande myndighet. Det ligger svindlande nära

till hands, att det skulle bli så, att vederbörande i banken, för att vara säkra på att icke få någon anmärkning ifrån en sådan jourhavande direktör, skulle till övermått springa till denne både i det ena och det andra fallet och fråga: »Få vi lov att göra det, få vi lov att göra det och få vi lov att göra det?», eller att vederbörande, om man icke ville använda den formen, skulle säga: »Har jourhavande direktören något att invända emot det, och har jourhavande direktören något att invända emot det?» Resultatet skulle då lätt kunna bli det, att den verkliga bestämmande och ansvariga myndigheten i Skandinaviska banken skulle bli en på så sätt tillsatt jourhavande direktör. Utskottet har ansett, att en dylik utveckling vore icke endast olämplig utan direkt synnerligen skadlig. Vi ha menat, att ledningen för banken måste ligga hos dess verkliga ledning, d. v. s. styrelsen och verkställande direktören, och att staten måste begränsa sig till att utöva den kontroll, som i allmänhet i första hand kan anses lämplig. Vi ha därför formulerat detta kvar på ökad kontroll på ett helt annat sätt än reservanterna gjort, och det återfinnes i slutet av utskottets utlåtande. Jag skall emellertid icke trötta herrarna med att draga det förslaget, ty jag tager för givet, att det inte finns någon i denna kammare, som icke känner till det.

När emellertid den ärade talesmannen för reservanterna, om jag förstod honom rätt, säger, att reservanternas energiska framställning har lett till att utskottet föreslagit förstärkt bankspektion, vill jag, med förlov, säga, att det är ett stort misstag. Om det är om något, som det ifrån alla partiernas representanter, såväl ordinarie som suppleanter, i bankoutskottet, redan ifrån början, innan detta ärende ens kom på bankoutskottets bord, i den mån jag känner till det, rått en rörande enighet, så är det just därom att denna bankspektion måste förstärkas och att den måste kunna arbeta på ett väsentligen annat och mera betryggande sätt än som hittills faktiskt visat sig vara fallet. Att försöka vindicera denna del av utskottets utlåtande till någon socialdemokratiska partiets speciella egendom förefaller mig vara — nåja, jag skall inte använda starka ord!

Herr statsministern framställde i sitt yttrande en förfrågan till utskottet om vad utskottet avsåg med en viss punkt i utskottets utlåtande på sid. 9. Jag har i det fallet ingen fullmakt att svara för utskottet, men jag skulle vilja tala om för hans excellens herr statsministern, hur jag för min egen del har tytt dessa rader. Har haft den uppfattningen, att om ett statens kreditgivande institut vid extra ordinära tillfällen blir ställt inför det problemet att till förmån för en institution, vilken som helst, på alldeles extraordinärt sätt ingripa med stora belopp utöver det normala, så måste det vara det kreditgivande statsinstitutets både rätt och skyldighet att dels pröva boniteten av den ifrågasatta krediten och dels, så länge denna onormalt stora kredit gives på ett sätt, som kan överenskommas och anses vara lämpligt, noga följa utvecklingen hos låntagaren. Det förefaller mig, som om en sådan tolkning av dessa rader knappast ifrån något håll borde kunna möta några vägande invändningar.

Delar ett par föregående ärade talaresherrars uppfattning därutinnan, att man i den situation, vari denna sak nu befinner sig, knappast gagnar densamma med långa utläggningar, och därför skall jag, herr talman, nu be att få inskränka mig till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Örne: Herr talman! Herr Trygger gjorde i sitt anförande några anmärkningar av allmän natur, till vilka jag mycket gärna vill ansluta mig. Jag vill bara göra en liten reservation på en punkt. Herr Trygger sade nämligen, att det företag, vars kullstörtande lett oss in i den föreliggande situationen, var för stort för Sverige. Jag skulle vilja säga, att intet företag kan

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

bli för stort för Sverige förutsatt, att de principer, som jag tror, att herr Trygger delar med sig, tillämpas, d. v. s. att företaget får växa fram organiskt och alltid bibehåller en fullt tillfredsställande likviditet. Det har varit till mycket stor skada för företagsamheten under alla uppgångsperioder i världen, att ledarna för de olika företagen ha ansett som sin uppgift att blåsa upp dem till oerhörda dimensioner och att locka fram medel ur allmänhetens fickor genom att utlova och giva stora utdelningar, som i själva verket inte ha motsvarats av några verkliga vinster. Så var förhållandet under krigstiden, och så har det varit under den senaste högkonjunkturen.

Dessutom skulle jag vilja säga, att den svenska organisationsformen för företag måhända inte i alla avseenden är lämplig. När det gäller företag av en sådan omfattning som det här är fråga om, är det enligt min mening fullständigt oriktigt att styrelseledamöterna inneha styrelseuppdraget endast såsom en bisyssla. Enligt min erfarenhet, hämtad från företag, där jag verkat, eller som jag känner väl till på annat sätt, är det nödvändigt att, när ett företag får tillräcklig omfattning, anställa avlönade styrelseledamöter att å delägarnas vägnar handha företaget med fullt juridiskt och moraliskt ansvar; lekmanna-inflytandet bör utövas av en instans, som väljes av delägarna och som i sin tur väljer och övervakar styrelsen. Det har på sista tiden man och man emellan berättats åtskilligt om det stora företag, som nu bragt oss i olycka, och om de metoder, enligt vilka förvaltningen sköts. Jag måste för min del säga, att innan det blir klart för styrelseledamöterna i ett företag, att de inte få överlåta åt andra att enväldigt handha förvaltningen utan att ens meddela styrelsen vad det är, som sker, eller avsikten med det, som genomföres, finns det överhuvud taget ingen möjlighet att driva ett stort företag med full trygghet.

Det kan kanske vara skäl att framföra dessa allmänna reflexioner, ehuru jag vet, att det är rätt fåfängligt att tala om sådana ting, ty det ser ut, som om människor aldrig kunde lära sig att ett företag och enskilda, som driva företagaverksamhet — det gäller för övrigt staten och kommunerna och alla andra — först och främst måste se till att *medlen* finnas, innan man går till utvidgningar. Har man först de erforderliga medlen i form av företagets egna fonder, är det inte farligt, om företaget växer och blir stort — under förutsättning naturligtvis att det organiserar sin verksamhet så, att den inte åter upp vad som redan förut blivit skapat. Det är kanske till intet nyttigt, säger jag, att framhålla detta, men det måste ändå och särskilt vid ett sådant tillfälle som detta framhållas.

Jag skall, herr talman, också be att få begagna tillfället att föra på tal en särskild fråga, som står i samband med huvudfrågan.

Orsakerna till de förhållanden inom bankväsendet, som nu nödvändiggjort statens ingripande i form av en stödaktion av så jättelika mått som den föreslagna, äro visserligen ännu inte fullt klarlagda på sådant sätt, att man med rätta kan säga, att papperen ligga på bordet. Så mycket synes mig dock redan nu vara klart, att dessa orsaker i huvudsak icke äro att hänföra till vederbörande bankers engagemang i allmänhet, utan begränsa sig till engagemang av ett alldeles speciellt slag, ett slag, som spelade en sorglig roll redan under den närmast föregående stora krisen, vars verkningar ett par banker för övrigt ännu inte hunnit fullt avveckla. Jag syftar dels på belåning av emissionsföretags aktier och dels på i förhållande till vederbörande bankers egna resurser alltför stora engagemang i ett och samma företag eller i en grupp med varandra förbundna företag. Lyckligtvis synas, efter vad som nu är bekant, de belåningar av Kreugervärden, som förekomma i några mindre banker, icke vara av den omfattning, att verklig fara för dessa bankers existens eller i varje fall för insättarnas tillgodohavanden behöver föreligga, därest möjlighet beredes till sådant stöd, som av Kungl. Maj:t ifrågasatts i propositionen nr 248 —

ett spörsmål som ju bankoutsnittet nu anmäler sig vilja framdeles behandla i särskilt utlåtande. Det är emellertid illa nog, att överhuvud taget sådana värden som aktier och debentures i ett stort internationellt emissionsföretag fått ifrågakomma som säkerhet för några bankkrediter alls. Den i augusti 1924 tillsatta bankkommittén, i vilken jag hade äran att vara ordförande från den 6 mars 1925 och som vid avgivandet av sitt betänkande i juni 1927 räknade såsom ledamöter revisionssekreteraren Gunnar Bendz, bankinspektören von Krusenstjerna, professor Emil Sommarin och häradshövding Marcus Wallenberg, föreslog, att i banklagen skulle införas en bestämmelse av följande lydelse: »Bankaktiebolag må icke såsom pant mottaga egen aktie eller aktie i bolag, vars verksamhet huvudsakligen består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse.» Denna bestämmelse återfinnes i förslagets 46 §. Hade, såsom kommittén tänkt sig, denna bestämmelse av 1928 års riksdag upphöjts till lag, så skulle det icke i någon enda bank i detta nu ha funnits någon aktie i Kreuger & Toll eller Tändsticksbolaget annat än som tilläggssäkerhet för lån mot annan i och för sig betryggande säkerhet.

Skandinaviska kreditaktiebolagets situation är, såvitt gängse uppgifter äro riktiga — jag bör tillägga, att jag icke vet någonting på grund av direkta meddelanden till mig eller genom egna undersökningar — visserligen icke framkallad av någon avsevärdare belåning av dylika papper, ehuru det naturligtvis skulle varit önskvärt, att bestämmelsen gällt även för denna bank, även om den icke i och för sig kunnat förhindra uppkomsten av dess likviditetssvårigheter. Men det finnes i 1924 års bankkommittés lagförslag också en paragraf, som skulle fått tillämpning även på nämnda bankinstitut, nämligen 47 §, vari det heter: »Bankaktiebolag vare pliktigt ägna särskild uppmärksamhet däråt, att åt samme eller med varandra i väsentlig ekonomisk intressegemenskap förbundna kredittagare — — icke beviljas kredit i så stor omfattning, att därigenom kan uppkomma fara för bankbolagets säkerhet. Såsom kredit skall även anses borgen och annan garantiförbindelse till bankbolaget, ävensom av bankbolaget ingången garantiförpliktelse för kredittagaren.»

Visserligen synes för Skandinaviska kreditaktiebolagets mest betydande kredit till Kreugerkoncernen vara ställd realsäkerhet av utländska statspapper, som vid kreditens beviljande ansetts jämförelsevis riskfria, men beloppet var för en enda kredittagare utan tvivel så stort, att bankinspektören med stöd av en paragraf av den citerade lydelsen skulle kunnat ingripa. Redan paragrafens tillvaro skulle för bankledningen ha känts som ett starkt återhållande band på den, såsom det sedan visat sig, för banken skadliga rörelsefrihet i berörda hänseende, som ansetts existera enligt nu gällande banklag.

Även vissa i kommittéförslaget upptagna bestämmelser, avsedda dels att förhindra ett riskabelt personligt samröre mellan bankledning och kredittagare, dels att stärka bankinspektionens lagliga ställning, skulle helt säkert, om de genomförts, ha varit ägnade att i sin mån förhindra uppkomsten av den nuvarande situationen.

Kommittéförslaget är som sagt daterat i juni 1927, närmare bekant den 17 juni. Det utsändes på remiss, och jag har konstaterat, att bankofullmäktige, som då utgjordes av herrar af Jochnick, Moll, Philipson, Kristensson, Widell, Viktor Larsson och Lamber, avgåvo sitt utlåtande den 29 september 1927. De paragrafer, som jag här framhåvt såsom särskilt viktiga, tillstyrktes enhälligt av fullmäktige. Det hade uppenbarligen funnits full möjlighet för Kungl. Maj:t att, såsom kommittén tänkt sig, förelägga ärendet i dess helhet för 1928 års riksdag. Men det skedde icke. Herr Lyberg, som då var finansminister, gjorde det icke. Ej heller hans efterträdare, herr Nils Wohlin, som tillträdde finansministerämbetet den 1 oktober 1928, fann sig böra utarbeta och framlägga någon proposition. Hans närmaste efterträdare, herr Dahl, tillträdde ämbetet

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

den 10 juni 1929 och avgick den 6 juni 1930. Han intog samma hållning. Den nuvarande finansministern, som inträdde i sin höga funktion den 7 juni 1930, har också låtit förslaget ligga till sig.

Herr talman, vare det mycket långt ifrån mig att vilja begagna den nuvarande situationen till att rikta något klander mot de fyra finansministrar i rad, som varit eniga om att låta 1924 års bankkommittés förslag i här berörda avseende vila. Antagligen har det skett i avvaktan på att frågan skulle bli riktigt aktuell. Jag kan dock icke underlåta att säga, att herr Wohllins många starkt kryddade omdömen i det anförande han höll, när den i dag förevarande propositionen sistlidne fredag remitterades till bankoutskottet, skulle ha varit mera verkningsfulla, om han redan under sin finansministertid 1928—1929 delgivit riksdagen och allmänheten sin insikt om faran av att belåna säkerheter åt emissionsbolag i stället för att uppskjuta detta meddelande ända till nu, då man icke alls behöver vara särskilt förutseende för att förstå, att sådana bolag äro riskabla som låntagare och att deras aktier äro ännu riskablare som kreditunderlag. Detta anmärker jag endast i förbigående och i all anspråkslöshet.

Vad nu särskilt gäller det bankinstitut, som i dag är föremål för riksdagens bekymmer, så bör det kanske här sägas, att frågan, huruvida staten löper någon ekonomisk risk eller icke, intimt sammanhänger med Tysklands vilja och förmåga att göra rätt för sig beträffande de lån, som efter världskriget lämnats detta land. För min del skulle jag anse det vara en svår förolämpning mot tyska folket att förutsätta, att icke en överväldigande majoritet därav uppriktigt vill, att Tyskland skall samvetsgrant fullgöra alla sina frivilligt åtagna förpliktelser. Brist på vilja i detta avseende skulle vanära hela nationen. Att Tyskland kan fullgöra sina förpliktelser av nu ifrågavarande slag, synes mig ävenledes vara ställt utom allt tvivel. När den ekonomiska psykos, som för närvarande är akut i en rad länder, släpper taget och en förnuftig lösning har vunnits på krigsskuldproblemet, — den frågan måste snart upptagas till lösning — bör Tyskland med sin dugliga befolkning och sina resurser i övrigt lätt kunna återvinna en fullt hållbar ekonomisk ställning. Båda de nämnda förutsättningarna kunna enligt min bestämda tro icke vara långt borta — högst ett eller två år. Till och med för den händelse att inom den närmaste tiden en ytterligare skärpning av dagens internationella svårigheter skulle inträda, böra vi således icke släppa förvissningen, att en vändning till det bättre måste komma inom överskådlig tid. Jag vill tillägga, att detta givetvis icke bör föranleda oss till några som helst åtgärder, som överskrida gränsen för den största försiktighet och för klok förtänksamhet i allmänhet, men svenska folket bör lika litet som något annat folk tro, att världens utveckling skall sluta 1932. Den kommer att återupptagas och att fortsätta uppåt. Så har skett vid föregående tillfällen, och så kommer att ske nu, om vi själva icke genom okloka åtgärder bidra till att fördärva möjligheterna.

Herr talman, innan jag slutar, bör jag säga, att det, som inträffade, då firman Kreuger & Toll blev insolvent, enligt vad man redan kan förstå kommer att vålla vårt land stor skada, en skada, som måhända skall bestå under årtionden i form av misstroende hos de många tiotusenden människor i olika länder, som bli lidande på den inträffade kraschen. Många ibland oss ha haft för vana att peka på detta företag som blomman av svensk företagsamhet. Jag vill säga, att jag icke har gjort det, emedan dess metoder i viktiga avseenden stått i strid med min uppfattning om hur ekonomisk verksamhet bör organiseras och handhas. Det är också klart, att företagets fall kommer att medföra psykologiska verkningar även inom vida lager av vårt eget folk och således bringa skada långt utöver de direkta förluster, som uppstått. Men vi böra dock icke här i landet glömma, att vårt lands välfärd och välstånd till sist icke hänga på huruvida finansföretaget Kreuger & Toll existerar eller icke

utan på svenska folkets arbetsduglighet och sparsamhet. Aktiebolaget Kreuger & Toll har varit en romantisk episod i svenska folkets liv. Den är nu över, och vi få återgå till den realism, som — jag instämmer i detta fall med herr Trygger — till sist ändå är det enda, som håller, när det gäller ekonomisk verksamhet.

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)*

Dagens riksdagsbeslut skall, det är min övertygelse, icke skada det allmänna, under förutsättning att vi — svenska folket, dess representanter och dess ekonomiska ledare — vilja taga lärdom av det, som inträffat och för framtiden vakta oss för att sätta vår lit till annat än det på vilket all verklig ekonomisk blomstring och framgång vilar, på det goda och solida och riktigt insatta arbetet inom alla lager och inom alla grupper av Sveriges folk.

Herr Kvarnzelius: Herr talman! Jag kan liksom den föregående talaren ge min anslutning i stort sett till vad som av herr Trygger yttrades i början av debatten. Det var sunda och kloka ord, som han uttalade, och det skadar ingen att taga lärdom av dem. Jag kan ävenledes, herr talman, ge min anslutning till det resultat, som här föreligger i bankoutskottets utlåtande. Där emot har jag svårt att ge min anslutning till den ståndpunkt, som här nu främst förordats av utskottets ärade ordförande, herr Svensson. Jag tror icke, att det skall bli möjligt att finna den man, som skall kunna följa en verksamhet av den omfattning det här gäller tillräckligt noga, för att en sådan uppsiktsmyndighet skall kunna få något egentligt värde. Jag kan omöjligen föreställa mig, att det skall bli annat än en dekoration — det blir det minsta och kanske även det mesta man kan säga därom. Jag kan sålunda icke ansluta mig till den reservation, som är avgiven av herr Svensson m. fl.

Emellertid vill jag för min del i ett avseende ge min fulla anslutning till denna reservation, nämligen till den passus, där det talas om de avlöningar m. m., som utgå till våra bankmän. Det har ju på senare tiden utvecklats ett system med höga avlöningar långt utöver vad en människa kan prestera av däremot svarande arbete. Vad som här förevarit och vad vi i dag äro i färd med att råda bot för måste i det hänseendet bliva till lärdom icke blott för vederbörande i Skandinaviska banken utan bland bankmän långt därutänför. Därför vill jag, utan att vidare ingå på detta i och för sig mycket sorgliga kapitel, göra ett yrkande i fråga om motiveringen, som jag förmodar, att det bör vara ganska lätt för kammarens flertal att giva sin anslutning till.

Jag föreslår, att det näst sista stycket på sid. 8, där det heter: »I detta sammanhang har utskottet ansett sig böra understryka vikten av att omkostnaderna för banken i möjligaste mån begränsas» utbytes mot följande: »I detta sammanhang har utskottet ansett sig böra understryka vikten av att vissa högre löner samt arvoden, tantiem och övriga omkostnader för banken i möjligaste mån begränsas.» Detta är visserligen endast ett uttalande, men om riksdagen gör detta uttalande, kan det icke gå alldeles obemärkt förbi för alla dem det berör både inom Skandinaviska banken och långt därutänför. De böra kunna taga lärdom härav och i någon mån rätta sina anspråk efter de arbetsprestationer, som de kunna utföra.

I fråga om motiveringen gör jag detta yrkande, herr talman, på samma gång som jag i övrigt ger min anslutning till utskottets förslag.

Herr Reuterskiöld: Herr talman! Till en början skall jag be att få ansluta mig till det ändringsyrkande rörande motiveringen, som den siste ärade talaren framställde.

När den förste ärade talaren på Stockholmsbanken i dag gav sitt förord åt utskottsförslaget, trots att detta förslag icke har beaktat kravet på en star-

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

kare säkerhet för det lån, som staten skall lämna till nu ifrågavarande bank, gjorde han det under uttalande av den förhoppningen och den förvissningen, att beloppet i allt fall skulle vara säkerställt. Om jag vore förvissad om att detta verkligen vore förhållandet, så att den fjärdedels miljard, varom det nu är fråga, icke kommer att följas av krav på ytterligare kanske en fjärdedels miljard, så skulle jag också kunna avstå från att påyrka en större säkerhet. Jag har sökt att från dem, som känna till förhållandena, under hand få en förklaring, att nu ifrågavarande belopp verkligen skall vara tillräckligt, men jag får alltid det svaret, att det under nuvarande förhållanden är tillräckligt, såvitt man kan bedöma saken. Då ställer jag genast motfrågan: »Finns det någon grundad förhoppning om att de nuvarande förhållandena verkligen skola bestå?» På den frågan har jag hittills icke fått något som helst svar. Under sådana förhållanden kan jag med hänsyn till säkerheten för lånet icke gärna finna, att förhoppningen är någonting att bygga på, om man icke ställer det i en bättre ställning än vad som här är föreslaget.

Jag beklagar djupt, att varken utskottet, de socialdemokratiska reservanterna eller de, som stå för den andra reservationen, herr Stendahl och hans medreservanter, i detta stycke framlagt något positivt förslag, till vilket man kan yrka bifall. Det är uppenbart, att en enskild ledamot av kammaren icke kan komma med ett sådant förslag, ehuru det synes mig, som om alla möjligheter hade funnits att formulera och framlägga ett sådant. I regeringens eget förslag betonas ju under punkt 3, att ett antal svenska affärsbanker skola *på deposition eller kapitalräkning* insätta ett visst belopp. Jag har litet svårt att förstå, varför icke svenska staten skulle kunnat göra på samma sätt, med de modifikation, som kunde föranledas av förhållandena, och jag har icke kunnat finna, att någon annan invändning kan göras mot en sådan anordning än den, att man därigenom skulle så att säga kringgå det avtal, som föreligger rörande det tidigare förlagslånet. Men det är mig alldeles omöjligt att inse, att detta vore något kringgående, i ordets mera obehagliga mening, av en bestämmelse. Om det vore ett kringgående av ett sådant avtal, skulle det betyda, att man erkände avtalets i och för sig bindande kraft men att man ville göra sig fri från dess verkningar i ett obehörigt syfte. Som alla veta, har den svenska rätten i allt fall den ståndpunkten och den rättsgrundsatsen klar, när det gäller sjö rätt och sjö lag, att senare lån, som under vissa förutsättningar och förhållanden ges mot säkerhet i fartyg etc., går före tidigare lån, *när det gäller att rädda det hela ur ett läge, som eljest skulle medföra en förlust av alltsammans*. Jag kan icke inse, att den omständigheten, att denna rättsgrundsats är erkänd i uttrycklig lag allenast på ett visst område, där detta ofta förekommer och betraktas som en normal företeelse, skulle innebära, att icke detsamma bör anses gälla överhuvud på alla de områden, där man icke behöver någon normal lagstiftning härför utan där man har att tillämpa allmänna rättsgrundsatser. Jag finner därför talet om ett lagligt kringgående av ett avtal fullständigt obefogat, och jag anser, att man väl hade kunnat finna en form, varigenom statens krav på säkerhet hade blivit bättre tillgodosett.

Jag vet, att det för närvarande icke tjänar något till att göra ett yrkande härom. Något positivt yrkande kan jag heller icke göra, men för såvitt jag icke kan få en förklaring från något auktoritativt håll, att det mänskligt att döma med hänsyn till nuvarande omständigheter och vad som med sannolikhet kan förutses beträffande framtiden, icke förefinnes någon risk för ifrågavarande belopp, skall jag, herr talman, i allt fall för att freda mitt samvete nödgas yrka återremiss till utskottet för den frågans närmare utredning. Det är alldeles givet, att jag gör detta yrkande först när jag blir tvungen till det, därför att det icke kan förklaras, att det lån, som nu lämnas, med hänsyn till nämnda förhållanden är tillräckligt.

Jag skulle i detta avseende kunna ha åtskilligt att tillägga, men jag skall icke ytterligare upptaga tiden utan nöjer mig med att utan något annat eventuellt yrkande nu sluta.

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)*

Herr Wohlin: Herr talman! Jag tillät mig redan då denna proposition remitterades till utskottet knyta några allmänna reflexioner till den fråga, som är föremål för behandling i propositionen, och jag kan vid sådant förhållande vid detta tillfälle avstå från att ytterligare mera allmänt beröra detta ämne. Jag skall icke ens låta förleda mig härtill av den ärade talare, herr Örne, som helt nyss anförde en del, för övrigt till stor del riktiga synpunkter på hela den fråga, som ligger bakom förevarande proposition, ehuru jag ju vill säga, att de påståenden och de synpunkter, som han »i all anspråkslöshet» anförde, kunde ge anledning till ett och annat uttalande från min sida.

Vid ärendets behandling förra gången var det ju några punkter i den framlagda propositionen, vilka jag tillät mig rekommendera till bankoutskottets uppmärksamhet, och med tillfredsställelse måste jag i likhet med andra i denna kammare konstatera, att utskottet under den visserligen korta tid denna fråga har varit under utskottsbehandling allvarligt penetrerat dessa för vårt lands ekonomiska liv säkerligen viktiga spörsmål. Med avseende å den första av de frågor jag förra gången berörde, nämligen den om en förstärkt uppsikt över det bankinstitut, som nu skall bliva föremål för denna jättestora stödaktion, finner jag ingenting särskilt att erinra mot den ståndpunkt, som utskottsmajoriteten intagit i detta avseende, under förutsättning att vad utskottsmajoriteten här uttalat icke kommer att stanna på papperet utan verkligen blir på ett allvarligt och tillfyllestgörande sätt effektuerat av den sittande regeringen, något varom jag för övrigt icke hyser den ringaste tvekan. Jag kan alltså på den punkten icke dela den av den ärade utskottsordföranden och hans medreservanter hysta uppfattningen, att något väsentligt skulle vara att vinna från det allmännas sida genom att i ledningen för banken insätta en representant för en institution, som står under riksdagens kontroll, och detta icke minst med hänsyn till att staten ju genom denne person — vars ifrågasatta verksamhet för övrigt blivit på ett tydliggörande sätt belyst av herr Stendahl — mera positivt komme att engagera sig i bankinstitutets löpande ärenden, ett engagemang, som ur många synpunkter kan bliva nog så äventyrligt. Jag får sålunda på denna punkt uttala min tillfredsställelse över vad utskottet på ett så allvarligt sätt har uttalat.

Med avseende å nästa fråga, nämligen huruvida det förlagslån, som staten nu vill giva ifrågavarande bank, skall äga allenast likaberättigad ställning med det tidigare förlagslånet av 1925 eller prioritet framför sistnämnda lån, tager jag med tillfredsställelse fasta på herr Tryggers under debatten gjorda påpekande, att såvitt han kunde finna juridiska hinder icke borde ha mött mot att giva det ifrågavarande statliga lånet en dylik prioritet. Jag får på den punkten såsom min uppfattning fortfarande uttala, att det såväl ur principiella som andra synpunkter skulle ha varit lyckligare, om en dylik prioritet hade kunnat ges åt statslånet i fråga. Jag vill måhända icke motivera det på samma sätt som den nästföregående ärade talaren — i det att jag fastmera vill uttrycka den förhoppningen, att frågan är av en mera teoretisk än praktisk betydelse — men jag vill likväl säga, att det principiellt sett förefaller mig riktigt, att om staten inträder med ett så stort belopp till stöd för en affärsdrivande bank, åt detta statslån ges en sådan prioritet, att det kommer att ligga närmast efter insättningarna, så att det markeras, att det är insättningarnas skydd, som statslånet i första rummet och väsentligen avser. Jag sympatiserar sålunda i princip med den reservation till utskottets betänkande, som är avgiven av herr Stendahl samt av bondeförbundets representanter i utskottet,

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

men jag finner mig givetvis, då reservanterna icke ha kunnat och ej heller någon annan av kammarens ledamöter har kunnat lämna något positivt förslag till lösning av ett dylikt arrangemang, urständsatt att här framställa något yrkande. Jag måste alltså begränsa mig till ett uttalande av min sympati för en dylik lösning av frågan. Jag slutar på denna punkt med att ännu en gång understryka, att jag vill hoppas, att vad jag nu har sagt icke skall komma att få någon större praktisk betydelse, men jag har likväl velat i detta sammanhang ånyo understryka denna min ståndpunkt.

Den tredje frågan, som jag tillät mig beröra vid remissen å ärendet, gäller spörsmålet, huruvida aktieägarna under den tid, då statslånet till banken alltjämt kvarstår, böra äga möjlighet till utdelning å aktierna i banken eller icke. Jag vill på denna punkt gärna erkänna, att skäl av en viss styrka kunna tala till förmån för den ståndpunkt, som propositionen har intagit och som jämväl utskottsmajoriteten har biträtt. Jag behöver icke närmare uppehålla mig vid denna sak, då dessa skäl äro så nära till hands liggande, att en var förstår vad därmed åsyftas. Å andra sidan tycker jag nog, att det är litet egendomligt att, såsom i propositionen har skett och såsom även är fallet i utskottsmajoritetens utlåtande, tänka sig en redan nu på förhand fixerad räntesats av 5.5 procent för utdelningen under en lång följd av år, vilkas ekonomiska karaktär man för närvarande icke känner, under en framtid, som kan komma att bli ganska betydande, då räntesatsernas utveckling kan bli sådan, att man för närvarande ingenting vet därom. Jag tycker därför, att på denna speciella punkt har den av herr C. E. Svensson och hans meningsfränder avgivna reservationen formulerats i viss mån försiktigare, naturligtvis med undantag för den sats i deras yttrande, som hänsyftar på den av dem föreslagna särskilda anordningen i fråga om kontroll över bankens verksamhet, vilken jag ju enligt vad jag nyss nämnt icke finner lycklig. Då jag tillmäter denna fråga om den högsta gräns, till vilken utdelning å bankens aktier bör kunna uppgå under tiden för statslånets fortbestånd, en ganska stor principiell betydelse, kan jag icke underlåta att här framställa ett yrkande. Jag tillåter mig alltså att på denna punkt yrka, att det stycke i bankoutskottets utlåtande på sid. 8, som börjar med orden »Vad härefter angår frågan om begränsning av rätten till utdelning åt bankens aktieägare» etc. och som slutar med orden »att någon utdelning icke äger rum under innevarande år» måtte utbytas mot det stycke i reservationen på sid. 11, som börjar med orden »Vad härefter angår frågan om begränsning av rätten till utdelning åt bankens aktieägare» och som slutar med orden »att aktieägarna skulle kunna göra anspråk på den nämnda utdelningen», dock med uteslutande ur sistnämnda stycke av den mening, som lyder sålunda: »I syfte bland annat att ernå garantier för att dessa synpunkter i tillbörlig mån beaktas, kommer utskottet i det följande att föreslå en särskild anordning i fråga om kontroll över bankens verksamhet.» En sådan ändrad motivering innebär alltså, att man icke gillar den ståndpunkt, som motionärerna ha intagit med avseende å kontrollen över bankens verksamhet, men att man finner det vara mindre lämpligt att i förväg angiva någon viss utdelningsprocent som den högsta, enär en dylik anordning kan ge anledning till en viss missuppfattning, varom närmare förmäles i sagda reservation.

Slutligen får jag, då det ju vid detta tillfälle är lämpligt att så mycket som möjligt förkorta anförandena, endast säga, att med avseende å frågan om ledningen för det bankinstitut, varom nu är fråga, anledning för dagen saknas till närmare utläggningar samt att med avseende å frågan om riksbankens hållning under den gångna tiden gentemot detta bankinstituts anspråk det ju blir tillfälle för kammaren att återkomma, när frågan om decharge för bankofullmäktige föreligger.

Hans excellens herr statsministern **Ekman**: Såvitt jag kunde uppfatta herr Wohllins yttrande och om jag inte missuppfattade hans yrkande beträffande motiveringen, skulle ett bifall till hans förslag innebära, att den begränsning av utdelningen, som såväl propositionen som utskottsmajoritetens förslag innebär, skulle komma att fullständigt bortfalla. I den socialdemokratiska reservationen är denna begränsning utbytt mot det veto, som den i banken insatta förtroendemannen för riksgäldskontoret skulle äga att avge. Men när man utan att acceptera denna anordning godkänner dessa reservanternas motivering i övrigt, vilken går ut på att man icke i förväg bör säga något beträffande en begränsning av utdelningen, innebär, såvitt jag förstår, alltså herr Wohllins yrkande i sak, att varje sådan begränsningsbestämmelse skulle komma att bortfalla.

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)*

Jag tror inte, att det vore lämpligt att biträda ett dylikt förslag. Och jag tillåter mig därför uttala den förhoppningen, att vad Kungl. Maj:t och utskottet hemställt på denna punkt måtte av kammaren bifallas.

Herr Möller: Herr talman! Jag behöver ju inte för kammarens ledamöter dölja, att när man från det socialdemokratiska partiets sida har gått att behandla detta ärende, har det skett i en känsla av att en stödaktion av denna art borde medföra förpliktelser för statsmakterna i andra avseenden likaväl som ifråga om det bankinstitut det är fråga om.

Det föreligger i själva verket här två olika uppfattningar, visserligen icke uttryckta i princip men genomförda i praxis, i de olika förslag, som innefattas, det ena i reservationen och det andra i bankoutskottets utlåtande. Den ena uppfattningen, vilken har fått sitt uttryck i majoritetens utlåtande, går i korthet ut därpå, att det enskilda näringslivet kan emellanåt leda stora företag in i sådana svårigheter, att de eventuellt kunna få stoppa sin verksamhet. När sådana svårigheter inträda — det gäller kanske i främsta rummet stora bankinstitut — har staten skyldighet att ingripa, men detta ingripande skall vara mycket begränsat. Staten har skyldighet att i själva det kritiska ögonblicket ingripa med en ordnande och ledande hand, att i själva det kritiska ögonblicket sätta in i företaget alla de pengar, som behövas och som vi såsom representanter för Sveriges folk ha rättighet att använda på olika sätt. Men så snart detta är gjort, så snart det kritiska ögonblicket är passerat för vederbörande bankinstitut, har staten att draga sig tillbaka, att åter träda in i sin gamla passivitet, att avvakta de följande årens eller måhända de följande månadernas utveckling, till dess man återigen är framme vid en verkligt kritiskt punkt: då återinträder staten i sin skyldighet, då skall staten återigen satsa sina pengar för att ännu en gång, när det är gjort, draga sig tillbaka i bakgrunden, i skymundan, i passiviteten.

I själva verket ha de stora bankerna en verkligt privilegierad ställning. Vore det en liten bank, så att dimensionerna av en katastrof skulle bli mindre, skulle man kanske inte på samma sätt som nu bekymra sig om saken. Men det är uppenbart, att om ett bankinstitut bara förstår att utveckla sig till tillräcklig storlek, är den allmänna uppfattningen den, att företaget i själva verket då är *statsgaranterat för framtiden*.

Det är vad den stödaktion, som majoriteten går in för, i verkligheten betyder. Vi garantera bankens bestånd med statens pengar, och vi anhålla, att de herrar, som hittills ha skött banken därefter — visserligen med något ombyte i ledningen — måtte fortsätta sin verksamhet på samma framgångsrika vis som förut.

Nu medger jag naturligtvis utan vidare, att Skandinaviska banken icke rimligen kan få stupa. Men vår linje är att staten icke skall hjälpa på vilka villkor som helst. Vi ha icke den uppfattningen, att staten efter hjälpen skall

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

draga sig tillbaka i passivitet. Tvärtom skall den förbehålla sig kontroll över bankens skötsel och utveckling. Banken befinner sig i ett läge, där den icke kan undgå att acceptera de villkor, som statsmakterna finna sig böra uppställa för att hjälpen skall lämnas. Banken är tvungen att acceptera dessa villkor.

Uppfattningen, att banken inte får stupa, grundar sig inte bara därpå, att det skulle skada bankens insättare och bankens kunder, de som skänkt banken sitt förtroende, utan man fruktar ju, att om en så stor bank inställde sina betalningar, skulle det misstroende, som därigenom uppkomme, sprida sig till andra företag, till andra banker, som eljest inte skulle komma i en dylik belägenhet. Det skulle uppstå en allmän förtroendekris i insättarnas inställning till det svenska bankväsendet med katastrofer praktiskt taget överallt i hela landet.

För vår del äro vi också villiga att hjälpa, men jag kan icke underlåta att för dem av kammarens ledamöter, som tidigare ha intagit en avvisande hållning till de förslag om hjälp åt arbetslösa och åt vissa grupper av bönder, som från socialdemokratiskt håll hava förelagts denna riksdag, framhålla, att vad dessa ledamöter nu göra för banken, det måste *vara förpliktande beträffande fortsättningen*, då det gäller andra folkgrupper än dem, som skola räddas genom denna stödaktion. Jag fruktar dock — det måste jag ju förutskicka — att herrarna äro blinda, och blinda på bägge ögonen, för de rimliga konsekvenserna av denna stödaktion. Ni komma att förklara, att det gäller andra saker, det gäller andra metoder för hjälp o. s. v. Men, mina herrar, det finns nu i landet minst 150,000 familjer, som lida bittrare nöd än de grupper, som äga aktier eller förlagsbevis i Skandinaviska banken eller hava pengar insatta i denna bank. Nog är det väl ganska orimligt, och jag tror, att ni förgäves skola söka få de andra folkgrupperna att fatta, hur det är möjligt, att staten ett, två, tre, satsar alla dessa miljoner efter det vi hela riksdagen fått höra ett enda jämmerrop från finansministerns sida beträffande budgeten och landets tillgångar, ett enda jämmerrop från alla dem, som ställt sig såsom motståndare till de åtgärder, som vi ha föreslagit och som med hänsyn till de belopp det gäller ju äro obetydliga i förhållande till de summor, det i dag är fråga om — vi ha ju i själva verket varit ganska moderata i vår ståndpunkt. Ni komma förgäves att försöka undervisa folk om att detta är rimligt. Då det gäller över 200 miljoner kronor till stödaktion åt en storbank, mobiliseras pengarna utan vidare, utan något bekymmer, på en vecka — det är egentligen knappast någonting att tala om, det är ingen vidare uppoffring från statens sida. Men 30 eller 40 miljoner kronor till arbetslösa och till fattiga bönder — det skulle däremot ruinera statens finanser, det skulle förstöra skattekraften hos svenska folket, och följden av en hjälp av den art, som jag nu senast talat om, skulle bli, att arbetslösheten skulle komma att växa o. s. v. — det vore inte någon riktig hjälp etc. Det är en farlig politik, ni bedriva, mina herrar, när ni så totalt blunda för hjälpbehov på ett håll, under det att er famn är öppen för andra, som behöva hjälp; det finns inte någon gräns, höll jag på att säga, för de summor, som kunna kastas in i en bank.

Jag skall nu tillåta mig att litet närmare försöka redogöra för motiven beträffande de skilda punkter, som finnas i vår reservation.

Herr Trygger, herr Wohlin, herr Reuterskiöld och herr Stendahl ha i kammarerna förklarat, att de önska *en bättre rätt* för statens insats än den rätt, som tillkommer innehavare av de gamla förlagsbevisen. De äro övertygade om att det vore riktigt att giva statens insats en sådan förmänsrätt. Jag har i bankoutsiktet mycket klart låtit förstå, att jag naturligtvis inte har några moraliska betänkligheter mot att söka skaffa staten bättre rätt än de gamla förlagsbevisen. Jag skulle tvärtom anse det fullkomligt befogat, att den, som nu

träder till med hjälp och därigenom räddar förlagsbevisens innehavare och aktieägarnas värden, också borde ha förmånsrätt framför båda dessa grupper. Det skulle jag betrakta såsom en självklar sak. Men, mina herrar, det är några dagar sedan vi fingo propositionen. De, som hava antecknat sin reservation i denna punkt till utskottets utlåtande, ha haft lika många dagar som vi andra på sig — de ha varit specialintresserade på denna punkt — för att åstadkomma ett förslag, hur denna bättre rätt skulle tillgodoses. Jag måste fråga mig: Varför ha ni inte utarbetat ett sådant förslag? (Herr Stendahl: Det är ju gjort.) Varför ha ni då inte framfört det? Det måste jag fråga, mina herrar. Vad är detta för ett spegelfäktteri? Man gör ett förslag, säger man, men man vågar inte framlägga det i reservationen. Hade herr Stendahl lagt fram ett sådant förslag i reservationen, är jag rädd för att han hade kommit i majoritet. Nej, saken är naturligtvis den, att det är bara prat. Det är ingenting annat än prat. Det kunde inte ha funnits något som helst hinder för att i konkret form utarbeta ett sådant förslag, omkring vilket majoriteten i bankoutskottet utan vidare hade kommit att samlas. Det är det, att herrarna *inte ha kunnat* uppgöra ett förslag, som nu försätter oss i denna situation. Det har ännu aldrig på denna punkt förelegat något annat än muntliga uttalanden — ingenting fixerat, ingenting på ett papper. Om man är så säker på sin sak, som det låter här, är det väl ganska märkvärdigt, om hela den skara av ytterst framstående och skickliga män, som ha anslutit sig till denna tanke, inte skulle kunna presentera oss ett förslag, som vi skulle kunna acceptera. Nej, ni får ursäktas, om jag har svårt att taga det där på riktigt allvar.

De punkter, där vi ha vår särskilda mening, avse som bekant frågorna om utdelningen och om kontrollantskap. Jag har förut sökt karakterisera majoritetens ståndpunkt så att den innebär, att man snällt och beskedligt drar sig tillbaka, sedan man satsat pengarna. Det är en ståndpunkt, som vi för vår del icke kunna biträda i ett fall som detta. Det är orimligt, att staten, som nu lånar bort 215 miljoner kronor, icke skall få tillfälle att så följa bankens verksamhet, att staten har en verklig kontroll över den.

Bankinspektionens arbetskrafter skola förstärkas, invänder man. Vilja herrarna verkligen försöka inbilla allmänheten, att det betyder, att statsmakterna få den kontroll över banken, som är rimlig med hänsyn till de stora fordringar, som staten nu får? Hur man än organiserar bankinspektionen, om man fördubblar eller tredubblar eller fyrdubblar bankinspektionens personal, kan dock bankinspektören icke delegera något ombud, som har en ständig tillsyn över banken. Jag är fullkomligt övertygad om att det är orimligt. Och för övrigt: bör bankinspektionen ha denna uppgift? Nej, den bör inte ha denna uppgift — det är också min mening. Det vore att i princip förändra bankinspektionens hela ställning. Det är fullkomligt orimligt att koppla in bankinspektionen såsom ett slags ledande i stället för reviderande organ i den svenska bankvärlden. Det är därför, som jag uppriktigt sagt omöjligen kan förstå herr Wohlin, då han nu så beskedligt förklarar sig belåten med den uppsikt, som bankoutskottets majoritet tror sig kunna skaffa över banken genom bankinspektionen. I remissdebatten beträffande denna fråga förklarade herr Wohlin härom dagen: »Jag går ej närmare in på de former, som kunna tänkas för en viss uppsikt från det allmännas sida över den bankinstitution, som nu får detta stöd, men jag föreställer mig såsom oeftergivligt, att en sådan uppsikt uti en eller annan form kommer att skapas — givetvis en uppsikt, som inte bör vara av sådan natur, att den försvårar eller på något sätt skadar den affärsmässiga och rationella skötseln av ett sådant stort företag, men å andra sidan en uppsikt, som verkligen innebär, sedan staten lånevägen gått in för en stödaktion av denna natur, garantier för, att några

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

utsvävningar av icke behövlig och icke önskvärd natur i fortsättningen inte komma att äga rum från bankledningens sida.»

Jag kan inte fatta, hur man skall kunna skapa en sådan uppsikt över banken på annan väg än den vi ha föreslagit i vår reservation; på bankinspektionsvägen är det efter min mening absolut uteslutet.

Vad har man nu att göra för invändningar emot detta? Jag vill understryka, att vi i reservationen uttryckligen ha förklarat, att jourhavande direktören icke skall deltaga i besluten i banken. Han har inte med besluten att skaffa, men han skall vara med i överläggningarna, och han skall naturligtvis ha det inflytande, som bankledningen själv är villig att tillmäta honom, då han företräder staten inom banken. Jag föreställer mig, att, när engagemang diskuteras inom banken och jourhavande direktören allvarligen varnar mot något engagemang, bankledningen också skall komma att på grund av den stora kredit banken har från staten taga hänsyn till vad han säger. Skulle det nu vara så farligt, om bankledningen får lov att fråga honom beträffande större engagemang? Bankledningen bär själv ansvaret på grund av sina beslut. Om bankledningen följer jourhavande direktörens önsksningar, måste det ju till slut bero på att de finna, att detta är gagneligt för banken. Det är de, som ha ansvaret för bankens skötsel, och jag kan för min del inte förstå annat än att detta skall utgöra en garanti — en garanti för staten, en garanti för insättarna, överhuvud taget en garanti för bankens kunder i alla avseenden. Det måste ovillkorligen öka förtroendet för bankens hela skötsel, om det inom banken finns en sådan kontrollant. Det kan inte i något avseende skada bankens skötsel.

Men vi ha ett alldeles särskilt skäl för att önska en sådan kontrollant. Vi ha enligt sakens natur haft under övervägande, om det vore möjligt att gå med på den kungl. propositionens förslag om utdelning under den tid, då banken innehar statens lån. Jag kan gå så långt, att jag skulle vilja säga, att därest man icke skapat en regel mot oförsiktig utdelningspolitik på annat sätt, skulle jag utan vidare ha biträtt ett yrkande, att ingen utdelning får äga rum, åtminstone under de två första åren, då lånen skola vara amorteringsfria. Det förhållandet, att man gör lånen amorteringsfria, betyder i verkligheten, att man räknar med att bankens likviditet icke skall stå ut med denna amortering. I annat fall skulle man inte ha gjort det. Men om bankens likviditet icke anses kunna stå ut med amortering under två år, måste jag bestämt ifrågasätta, huruvida bankens likviditet under dessa två år kan räcka till en utdelning. Att betala skulderna till staten borde efter min uppfattning gå före utdelningen. Men vi ha sagt oss, att vi vilja ändå inte göra ett sådant förslag som att man skulle införa en sådan bestämd regel för *all* utdelning ens under de två första åren. Jag för min del har varit rädd för att en sådan regel kanske kunde komma att motverka själva syftet med stödaktionen. Jag har utan vidare tagit alla sådana hänsyn, varigenom det icke skulle vara möjligt att säga, att den och den åtgärden motverkar stödaktionen, man gör stödaktionen med andra ord mer eller mindre meningslös, om man föreskriver villkor av denna art. Men då har man i stället kontrollanten. Staten har sin representant; honom får man lita på, och honom får man ha förtroende för. Om han säger: »Här är inte råd till utdelning», så blir det ingen utdelning; om han säger: »Här är råd till utdelning», så kan det bli en utdelning, och jag måste säga mig, att just med hänsyn till en sådan punkt är det nödvändigt, att en person finns i banken för statens räkning, som är precis lika inne i bankens affärer, som lika bra känner till de olika engagemangen, de olika förbindelserna, som banken har, som direktörerna själva. Ty andra garantier kan man inte skapa.

Jag har här Skandinaviska kreditaktiebolagets styrelseberättelse för år 1931. I denna styrelseberättelse skildras bankens ställning på det viset, att man skall

dela ut 15 kronor per aktie — det är omkring 11 procent, kanske något mer — för förra året. Allting är utmärkt ställt, och, mina herrar, under denna styrelseberättelse står en rad namn, som alla känna som tillhörande de ekonomiskt vederhäftigaste personerna i detta land. Axel Carlander är ordförande, Wilhelm von Platen — honom känner jag verkligen inte närmare till — Oscar Rydbeck, H. Mannheimer, Erik Frisell, August Wingårdh — jag avslöjar nog inga hemligheter, om jag säger, att han är en gammal hälsingborgsmiljonär —, H. Lauritzen, E. Wehtje, Gunnar Dillner — Grängesbergsbolagets förre chef — Hjalmar Wijk, Ax. Hedenlund, O. M. Strömberg, Sven Wingquist, Henry Dunker, Ake Belfrage, Nils Winkler, M. Waldenström, H. Wachtmeister, Theodor Wijkander, B. G. Prytz, M. Carlson, Hakon Leffler, C. F. Tranchell, S. G. Janson, Eliel Löfgren, E. C:son Herslow, Erik Lemán, Ernst Wehtje J:r, Carl Johan Malmros, Malte Ramel och Richard Bring. Jag får ju säga mig: starkare garantier för att ett företag skall skötas ekonomiskt vederhäftigt än dessa namn *borde* innebära, det kan man knappast skaffa i landet. Men det är naturligtvis så, att ett styrelseledamotskap i en bank som denna, det har egentligen ingen annan betydelse än den garanti, som det kan innebära, att *namnen* finnas där, men någon riktig kännedom om vad banken engagerar sig i, det torde styrelsen inte ha. Då skulle säkerligen banken icke kunnat komma i den ställning, där den nu befinner sig. Jag menar: det visar sig sålunda, att ekonomiskt insiktsfulla personer, som åtminstone för egen del skapat stora förmögenheter åt sig, räcka inte till för att ett företag av denna art skall slippa råka in i en likviditetskris. Det är visat efter min bestämda uppfattning, att det måste finnas en man i banken, som har tillfälle att dagligen följa bankens verksamhet, som verkligen på det sättet får kännedom om vad som sker inom banken. Detta utgör följaktligen för mig ett ytterligare stöd för kravet på ett kontrollantkap av den art, som finns föreslagen i den socialdemokratiska reservationen. Jag är för min del övertygad om att därest kammaren skulle bemäna sig till att fatta ett beslut av denna art, så skulle Sveriges folk långt, långt utanför de socialdemokratiska kretsarna säga, att detta var rätt och riktigt, att staten, när den satsar in pengar på detta sätt, skaffar sig en verklig uppsikt över banken. Det står i överensstämmelse med vårt rättsmedvetande; det är den naturliga åtgärden, som kräves i ett sammanhang som detta, och därför har riksdagen handlat klokt, när den tillsett att en sådan kontrollant blir tillsatt. Jag måste djupt beklaga, att bankoutsköttets borgerliga ledamöter tydligen utav skräck för några slags principer i detta fall inte kunnat bemäna sig till ett beslut i den riktningen. Det hade varit lyckligt att fatta ett sådant beslut i dag, när vi skola besluta om den stora stödaktionen till Skandinaviska kreditaktiebolaget.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herr *förste vice talmannen* samt herrar *Sigfrid Hansson, Wilhelm Björck, Oscar Olsson, Wagnsson, Larsén, Bärge, Albert Bergström, Lindström, Schlyter, Sjödahl, Akerman, Vennerström, Norling, Åström, Granath, Dalberg, Sandegård, Berling, Johan Nilsson i Malmö, Linders och Östergren*.

Herr Forssell: Herr talman! I likhet med flertalet av föregående ärade talare anser också jag, att ju mindre huvudfrågan diskuteras, dess bättre. Jag skall därför uteslutande uppehålla mig vid en detalj, som berördes av herr Stendahl, då han försäkrade, att bankoutsköttets såväl ordinarie ledamöter som alla suppleanter voro överens om att yrka på en förstärkning och utbyggnad av bankspektionen, vilket skulle vara ett oöfvergivligt villkor för ernående av tillfredsställande tillsyn över banker m. m. Jag har, så gott sig göra låtit,

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

följt den utredning, som förebragts i föreliggande sak, och jag kan icke finna, att detta uttalande om utbyggnad och förstärkning av bankinspektionen kan motiveras med de erfarenheter, som föreligga om ifrågavarande katastrof. Man behöver ju bara erinra om att bankinspektören under hela tiden och alltjämt bedyrar, att banken i fråga är solid och att det endast är en likviditetskris, som föreligger. Således, med avseende å soliditeten har det inte funnits någon möjlighet för bankinspektionen efter dess egen uppfattning att ingripa.

Då kommer frågan: kunde den haft möjlighet att bedöma frågan om likviditeten på ett tidigare stadium? Ja, jag har gjort mig underrättad om likviditeten, och bankinspektionen har i rediskonteringen i riksbanken en alldeles förträfflig termometer, som ögonblickligen visar, huruvida det likvida tillståndet är tillfredsställande eller icke, på så sätt att rediskonteringen bör vara minimal, när förhållandena äro sunda. Där finns således en möjlighet för bankinspektionen att mycket hastigt underrätta om vilken bank, som bör närmare prövas med avseende på dess likviditet. Under sådana omständigheter är det ju tydligt, att det är sättet för bankinspektionens utövande, som bör ändras. Det behövs ej en förstärkning och utbyggnad av inspektionens arbetskrafter, åtminstone om man fattar detta krav i den meningen, att det skulle behövas mera personal. Det är således principerna för bankinspektionens arbete, som synas böra omläggas. Om det är detta, man menar med att en förstärkning och utbyggnad av inspektionen synes vara ett oefftergivligt villkor, då kan jag vara med om det, men inte om det är fråga om en utvidgning av ämbetsverket. Således, det har uteslutande varit detta, att arbetet inom bankinspektionen icke varit tillräckligt verklighetsbetonat, som varit orsaken till att vi inte redan i maj förra året fingo de åtgärder vidtagna, som eventuellt varit behövlige.

Herr Nerman: Herr talman! Jag tillåter mig enbart framställa till alla här närvarande en liten samvetsfråga: Tror någon, att om ett av de arbetande massorna drivet och lett företag — t. ex. Kooperativa förbundet, Landsorganisationen eller hyresgäströrelsen — skulle råka i en motsvarande kris, detta företag då skulle kunna påräkna — jag vill inte säga en kvarts miljard, men en enda miljon av Sveriges nuvarande riksdag? Jag begär intet svar på den frågan.

Enbart med hänvisning för övrigt till vad som yttrades vid remissen från kommunistiskt håll i denna kammare ber jag att få yrka avslag på Kungl. Maj:ts proposition, de i ämnet väckta motionerna, utskottets förslag och yrkandet om återremiss.

Herr andre vice talmannen: Herr talman! Jag skall följa de båda näst föregående talarnas exempel och inte gå närmare in på denna fråga i hela dess omfattning. För övrigt anser jag inte, att det nämnvärt skulle gagna saken, ty de uttalanden, som därvid komme att göras måste ju till stor del bli subjektiva omdömen, och när man nu går in för att stödja banken, bör man icke, för att ej därigenom åstadkomma ännu större skador, måla tillståndet mörkare, än vad det är. Visserligen är det mörkt, men efter natt kommer ju dag, och om nu världen inte skall gå under, får man väl hoppas, att det skall bli bättre. Det är ju inför ansvaret att inte åstadkomma ett värre tillstånd, som man inte har kunnat underlåta att här framlägga detta förslag, som inte heller jag anser mig kunna gå emot. Uti ett avseende vill jag dock göra ett uttalande och i ett annat ett yrkande. Det första gäller företrädesrätten för hundramiljonerslånet.

Under den tid, som jag deltagit i dylika frågors behandling i riksdagen då staten trätt hjälpende emellan eller statens hjälp begärts, har man alltid sökt tillvarata statens rätt och säkerhet utan att därmed skada andra intressen.

Genom att här ge staten företrädesrätt kommer man visst inte att skada de förutvarande förlagsbevisens innehavare av år 1925. Såvitt jag förstår — och det har tidigare under debatten betonats — kommer man att ytterligare stärka deras ställning. Deras ställning kommer sålunda att förbättras. Är det riktigt, vad som här sagts från de myndigheter, som haft att yttra sig om saken och väl bäst böra kunna bedöma hithörande frågor, nämligen bankinspektionen, bankofullmäktige, Skandinaviska kreditaktiebolagets ledning jämte åtskilliga andra — förutom regeringen — så anses ju inte, att det borde uppstå någon förlust för staten genom beviljandet av detta lån och ej heller för innehavarna av förlagsbevisen av år 1925 om inte något särskilt inträffar. Jag önskar, att denna förmodan må visa sig vara riktig, ehuru jag visst inte vill påstå, att så blir fallet. Men trots detta anser jag, att det vore riktigt att nu giva statens lån företrädesrätt framför de äldre förlagsbevisen, i synnerhet som man med detta lån gagnar även förlagsbevisens innehavare. Formella möjligheter, rent juridiskt formella, tror jag nog, att man skulle ha kunnat finna. Jag tror för min del inte, att det skulle hava stött på oöverbanneliga svårigheter. Vi ha ju många framstående jurister, som nog kunnat finna en lösning därutinnan.

Som frågan nu ligger, kan jag emellertid på denna punkt inte göra något yrkande, utan jag ber att få nöja mig med att göra detta uttalande.

Men det är på en annan punkt i utskottets motivering, nämligen den, som påtalats av herr Kvarnzelius, och varuti jag skall be att få förena mig med honom om ett ändringsyrkande, nämligen det, som finns i reservationen på sidan 12, som skulle införas i utskottets utlåtande och där ersätta vad utskottet uttalat i denna punkt. Det lyder sålunda: »Slutligen anser sig utskottet med avseende å Skandinaviska kreditaktiebolaget böra understryka vikten av att vissa högre löner samt arvoden, tantiem och övriga omkostnader för banken i möjligaste mån begränsas.» Det kan ju hända, att det kan synas opåkallat, att man här gör ett dylikt uttalande och att man kunde nöja sig med vad utskottet sagt, nämligen att omkostnaderna för banken i möjligaste mån borde begränsas. Men jag tror, att denna fråga är mycket viktig. Jag har sett i en tidning, att Skandinaviska kreditaktiebolaget under senast gångna räkenskapsåret till funktionärer i banken 1931 utbetalade 2 miljoner kronor i tantiem. Det är ju ett belopp, som, om det är riktigt som i tidningen uppgivits, man skulle kunna säga vara svindlande.

Då det gäller att söka en chef för ett statens affärsdrivande verk eller vid tillsättandet av någon annan högre statsbefattning, för vilken kräves lika stor duglighet som för chefsposterna inom de större enskilda företagen, hör man ofta sägas, att man inte kan förvärva en tillräckligt stor kapacitet, därför att man inte kan giva honom så hög lön som de enskilda företagen, banker och åtskilliga andra företag, giva sina chefer. Staten kan ju inte upptaga tävlan, ty staten har så många viktiga befattningar, av vars innehavare det fordras både ett maktpåliggande, ansvarsfullt och krävande arbete. Många statsämbeten äro ur olika synpunkter minst lika viktiga och betydelsefulla som chefsposter inom det enskilda näringslivet, men icke kan man därför betala dessa så höga löner, som vissa enskilda ha. Och vart skulle det leda? Man kan därför fråga om till ett företag som det ifrågavarande och under dessa tider behöver utgå så höga löner till flera utav chefsposterna, som det tidigare har gjort.

För övrigt anser jag, att redan beklädandet av en sådan ansvarsfull befattning borde vara tillräckligt för att giva innehavaren den rätta känslan av ansvaret och av vikten hos den befattning, som han innehar, även om han inte skulle avlönas med så höga belopp, som tidigare varit fallet. Visserligen är det endast Skandinaviska kreditaktiebolaget, som det för närvarande gäller;

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

men även för andra företag inom den enskilda affärsverksamheten tror jag, att det vore gagneligt och även för staten, om här kunde givas ett föredöme i denna riktning.

Jag ber därför, herr talman, att under åberopande av vad jag här yttrat, få yrka denna ändring i utskottets utlåtande.

Herr Ström, Torsten: Herr talman! Jag skulle inte behövt begära ordet, då två andra socialdemokratiska reservanter, nämligen herrar C. E. Svensson och Möller, på ett fullt klart och tydligt sätt hava utvecklat de synpunkter, som vi från socialdemokratiskt håll lagt på denna fråga. Vad som emellertid gav mig anledning att begära ordet var just herr Stendahl, som med en viss skärpa vände sig mot den uppfattning, vi ha beträffande punkten 4 i den socialdemokratiska reservationen. Jag skall be att få knyta några reflexioner vid denna punkt.

Staten är ett tålmodigt och beskedligt väsen, som finner sig i rollen »han som får örfilarna». Men i regel är det så illa ställt, att staten ställes i ett tvångsläge. Inskriber den inte för att hindra den fullständiga katastrofen, så blir det mycket värre att inskrida sedan för att hjälpa dess offer. Ty i sista hand är det dock alltid staten, samhället, som medborgarna ha att lita sig till, vare sig de äro karska privatkapitalister eller fattiga bönder och arbetare. Men i längden borde det vara uteslutet, att staten skall finna sig i att få vara med endast i dåliga tider. Skall den betala fiolerna, bör den också få vara med att kontrollera, hur det spelas.

I det aktuella läget för dagen står samhället berett att ge en av landets största banker ett stöd för ett par hundra miljoner kronor. Om pengarna inte beviljas, kommer banken på obestånd. Det blir rusning och panik bland insättarna. Banken måste inkassera sina fordringar, vilka huvudsakligen torde ligga hos industrieföretag. Dessa skulle därigenom försättas i svårigheter och troligen komma att inställa driften. Följden därav bleve en ytterligare arbetslöshet.

Frågeställningen blir således: skall hjälpen lämnas på indirekt sätt åt banken eller direkt såsom arbetslöshetshjälp, sedan allt rasat samman och katastrofen drabbat dem, som alltid ytterst drabbas av en ekonomisk krasch, arbetarna?

Att vissa villkor böra ställas för denna stödaktion anser jag naturligt. Staten bör förbehålla sig rätten till effektiv kontroll över bankens verksamhet. I den socialdemokratiska reservationen ligger en garanti för sådana kontrollåtgärder, som man har rätt att fordra, då hjälp nu skall lämnas.

Jag får i anledning av vad jag nu yttrat hemställa om bifall till den av herr C. E. Svensson m. fl. avgivna vid utskottsutlåtandet fogade reservationen.

Hans excellens herr statsministern Ekman: Herr talman! Såsom svar på herr Nermans fråga, huruvida ett företag på arbetarhåll skulle från samhallets sida ha åtnjutit samma bistånd som det nu förevarande företaget, vill jag endast erinra, att när en krasch för en tid sedan inträffade för en bank, i vilken i regel småfolket var insättaren och ursprunget kommit från samma håll, vadan man sålunda skulle kunna beteckna ett understöd från statens sida som ett starkt arbetarintresse, staten icke stannade vid att, som i förevarande fall, utlåna medel för att förstärka likviditeten, utan direkt beviljade ett betydande anslag till utdelning åt vederbörande insättare; detta för att mildra verkningsarna av kraschen.

Jag har velat erinra därom, för att det inte skall stå kvar en obesvarad fråga, som tydligen avsåg att placera samhället i detta avseende i en partisk ställning till olika intressen i liknande fall.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Jag skall inte i den nuvarande situationen förlänga debatten; men det fälldes ett yttrande här av andre vice talmannen, som lätt skulle kunna tolkas såsom en korrekt uppgift. Han hade från något håll fått den uppgiften, att de tantiembelopp, som skulle hava utgått inom Skandinaviska kreditaktiebolaget under föregående år skulle hava rört sig omkring 2 miljoner kronor. Jag menar, att detta är en sådan överdrift, att den borde falla på sin egen orimlighet. Rätta förhållandet är jag i tillfälle att upplysa om, nämligen att styrelsens ledamöter under senare år icke åtnjutit några tantiem och att det belopp, som utgått till direktörerna under år 1931, rört sig vid omkring 65,000 kronor.

Ang. s'öd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

Det är alltså en betydlig skillnad mot de överdrivna belopp, som i detta sammanhang uppgivits från annat håll.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att, utom beträffande motiveringen, till vilken han ville återkomma efteråt, hade i avseende på det nu föredragna utlåtandet yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr C. E. Svensson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen; 3:o) att utskottets hemställan skulle avslås; samt 4:o) att utlåtandet skulle visas åter till utskottet.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Svensson, Carl, och herr Möller begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vart och ett av de återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga godkännande av det förslag, som innefattades i herr C. E. Svenssons m. fl. reservation.

Herr Nerman äskade emellertid votering om kontrapositionens innehåll, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits avslag, uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående bankoutskottets utlåtande nr 22 antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr C. E. Svensson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits avslag.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet rösta-
de för ja-propositionen.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Första kammarens protokoll 1932. Nr 24.

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget.
(Forts.)

Den, som bifaller vad bankoutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 22, röstar
Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr C. E. Svensson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Svensson, Carl*, och herr *Möller* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 80;

Nej — 48.

I avseende å motiveringen, fortsatte herr talmannen, hade yrkanden framställt dels beträffande det stycke av utskottets yttrande, som å sid. 8 i det tryckta utlåtandet började med orden »I detta sammanhang» och slutade med »i möjligaste mån begränsas», dels ock beträffande det nästföregående stycket av utskottets yttrande, vilket började med orden »Vad härefter angår» och slutade med »äger rum under innevarande år».

Därefter gjordes i enlighet med de yrkanden, som förekommit beträffande det förstnämnda stycket, propositioner, först på styckets godkännande enligt utskottets förslag samt vidare på bifall till herr *Kvarnzelius* yrkande, att ifrågavarande stycke skulle godkännas i följande ändrade avfattning: »I detta sammanhang har utskottet ansett sig böra understryka vikten av att vissa högre löner samt arvoden, tantiem och övriga omkostnader för banken i möjligaste mån begränsas»; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Därpå gjordes enligt de rörande det andra av de nu ifrågavarande styckena förekomna yrkandena propositioner, först på godkännande av detsamma samt vidare, i enlighet med herr *Wohlins* yrkande, därpå att stycket skulle utbytas mot det stycke i herr C. E. Svenssons m. fl. reservation, som å sid. 11 i det tryckta utlåtandet började med orden »Vad härefter angår» och slutade med »den nämnda utdelningen», dock med utelämnande av den mening, som började med orden »I syfte» och slutade med »kontroll över bankens verksamhet»; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 350, av herr *Lundell* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lindring av fraktkostnader för kalk samt inrättande av en kalkbrukslånefond;

nr 351, av herr *Tamm*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m.; och

nr 352, av herr *Möller* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 4 A, angående vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar i avseende å utgifterna för budgetåret 1932/1933 under riksstatsens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet;

nr 5 A, i anledning av vissa i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1932/1933 under riksstatsens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet, jämte i dessa ämnen väckta motioner; samt

nr 10 A, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1932/1933 under riksstatsens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet.

På framställning av herr talmannen medgav kammaren, att de anslag, som utfärdats till sammanträdets fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare.

Undertecknad, som enligt Kungl. Maj:ts beslut av den 18. 3. 1932 utsetts till expert och suppleant för regeringens ombud vid arbetskonferensen i Genève, får härmed vördsamt anhålla om tjänstledighet från riksdagsarbetet från och med den 11. 4. till arbetskonferensens slut.

Stockholm den 5 april 1932.

Kerstin Hesselgren.

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmälades och bordlades bevillningsutskottets betänkande nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 och 3 §§ förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.47 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.